

CLARK JOHN BATES

Abstrakt:

Americký neoklasický ekonom (1847 – 1938), průkopník marginální analýzy v USA. Napsal dvě velká díla: *Filozofie bohatství* a *Rozdělování bohatství*. Ve *Filozofii bohatství* (1885) byl částečně ovlivněn německou historickou školou a kritizoval Ricardovu ekonomii. Usiloval o spojení ekonomie s otázkami etickými a sociálními. Později v knize *Rozdělování bohatství* (1899) rozvíjel *teorii mezní produktivity*, na níž se pokoušel ukázat, že rozdělování v podmínkách tržní konkurence je nejen efektivní, ale i spravedlivé: konkurence zajišťuje takové rozdělování, kdy každý výrobní faktor dostává právě tolik, kolik činí jeho příspěvek k tvorbě produktu. Clarkova teorie vyvolala kritiku, která přicházela jednak ze strany autorů, kteří vysvětlovali mzdy spíše společenskými institucemi nežli produkčními funkcemi a jednak ze strany autorů, kteří neuznávali neomezenou možnost substituce výrobních faktorů.

Klíčová slova:

Teorie mezní produktivity, vyčerpání produktu, výnosy z rozsahu, rozdělování a spravedlnost

Key words:

Marginal utility theory, exhaustion of product, economies of scale, equitable distribution

Names:

Blaugh M., Hobson J., Chamberlin E. H., Jevons W. S., Marshall A., Menger C., Ricardo D., Robinsonová J., Webb S., Webb B., Wicksell K.

Biografie

John Bates Clark se narodil 26. ledna 1847 v Providence, Rhode Island v USA.

Působil jako profesor na Columbijské univerzitě v Northfieldu. V Americe byl nepochybně nejvlivnějším a nejváženějším ekonomem druhé poloviny 19. století – byl zde hlavním „apoštolem“ marginalismu. V letech 1873-1875 studoval v německém Heidelbergu, kde ho významně ovlivnila německá historická škola. Největší vliv na něj mělo učení Karla Kniese. To se projevilo zejména v jeho zájmu o otázky sociální a etické a v jeho snaze spojit je s problémy ekonomickými. V té době se zřejmě také zrodila jeho touha nalézt principy společensky spravedlivého rozdělování. Z jeho ranných prací pociťujeme kritiku

socialismu. Později, v době působení na pozici profesora na Columbia University, úplně své názory otáčí a nakonec je znám jako velký podporovatel kapitalismu, především kapitalistického systému. John Bates Clark zemřel 21. března 1938 v New Yorku.

Clark napsal dvě velká díla: *Filozofie bohatství* (*The Philosophy of Wealth*, 1885) a *Rozdělování bohatství* (*The Distribution of Wealth*, 1899). Při čtení těchto děl nás musí napadnout otázka, zda je skutečně psal jeden a tentýž člověk. Tak velký a zásadní byl posun Clarkových názorů mezi napsáním těchto dvou knih. (*Brožová, 2006, str. 84*)

Ve „*Filozofii bohatství*“ ostře kritizoval Ricarda, odmítal stavět ekonomickou vědu na několika axiómech o lidské povaze a tvrdil, že člověk „je tvořen svými vztahy k jiným, které jej činí atomickou součástí vyššího organismu.“ Clark věřil, že lidské chování není založeno na pouhém sledování egoistických materiálních zájmů a že ekonom musí porozumět širším souvislostem tohoto chování. Konkurence pro něho nebyla slučitelná se společenskou

harmonii a spravedlností. Dokonce zapochyboval i o jejím významu jakožto hybné síle ekonomického vývoje a předvídal její postupné sebezničení.

Zcela jinak Clark promlouval v knize „*Rozdělování bohatství*“, která je pokládána za Clarkovo vrcholné dílo a v níž prezentoval svou teorii mezní produktivity. Během let, které uplynuly mezi napsáním obou knih, dospěl k poznání, že konkurence je mocnou silou, která je nejen neocenitelná pro dosahování ekonomické efektivity, ale má dokonce daleko hlubší společenský smysl: je nepostradatelná pro spravedlivé rozdělování.

Teorie mezní produktivity jako součást teorie hodnoty

Marginalistická revoluce započala *teorií hodnoty zboží* a postupně pokračovala analýzou *rozdělování*. Jelikož se teorie mezního užítku obvykle spojuje se jmény W. Jevonse a C. Mengera (a s rokem 1871) a teorie mezní produktivity se jménem J. B. Clarka (a s rokem 1899), hovoří někteří historikové o dvou etapách marginalismu.

Teorie mezního užítku bývá nazývána „*teorií hodnoty*“, zatímco teorie mezní produktivity bývá ztotožňována s „*teorií rozdělování*“. Jenže tato charakteristika obou teorií není zcela úplná – ve skutečnosti jsou totiž obě tyto teorie dvěma stránkami teorie hodnoty. Teorie mezního užítku pojednává o cenách statků, které ovšem ovlivňují poptávku po výrobních faktorech (a tedy i jejich cenu), a teorie mezní produktivity chce vysvětlit ceny výrobních faktorů, které zase působí na nabídku (a tedy i na ceny) statků.

Toto pojetí zřetelně kontrastuje s klasickou politickou ekonomikou, která přistupovala k problematice hodnoty a k problematice rozdělování odděleně a v jistém smyslu považovala rozdělování za proces, který předchází tvorbě hodnot zboží a který tyto hodnoty determinuje. V pojetí klasiků byla totiž hodnota zboží determinována přirozenou výší důchodů hlavních společenských tříd. To bylo nejmarkantnější v teorii Ricardově, kde „přirozená“ výše mzdy byla určena dělníkovým existenčním minimem a zisk byl determinován reziduem (po odečtení mzdy) produktu na nejhorší obdělávané půdě. Výše mzdy a zisku pak ovlivňovala hodnotu zboží. Mezi rozdělováním a hodnotou byl tedy v klasické ekonomii kauzální vztah, přičemž kauzalita šla od rozdělování k hodnotě.

Marginalisté překonali klasickou separaci hodnoty a rozdělování. Neviděli již v rozdělování proces vůči hodnotě primární a na hodnotách zboží nezávislý, nýbrž pochopili, že rozdělování není ničím jiným, než součástí obecného hodnototvorného procesu. Marginalisté chápali již rozdělování a tvorbu hodnot nikoli v kauzální závislosti, nýbrž ve vzájemné závislosti, jako simultánně probíhající procesy oceňování statků a oceňování výrobních faktorů. To byl závažný poznatek a cenný metodologický přínos.

Blaugh v roce 1985 napsal:

„Skutečnou zásluhou nové ekonomie bylo, že rozbila departmentalizovaný přístup ricardiánské ekonomie... neoklasická teorie dosáhla větší obecnosti a úspornější argumentace tím, že objasnila jak ceny faktorů, tak ceny zboží na základě jednoho principu.“
(Blaugh, 1985, s. 298 - 299)

Teorie především objasňuje chování firmy při najímání výrobních faktorů. Ukazuje, kolik práce, kapitálu, půdy, popř. jiných výrobních faktorů bude firma zaměstnávat při daných cenách těchto faktorů, či jinak řečeno, jaká výrobní technika (kombinace výrobních faktorů) bude pro firmu při daných cenách faktorů optimální. Lze ukázat, že firma bude zaměstnávat právě takové množství daného faktoru, při kterém je její příjem z mezního produktu (příjem z produktu dodatečné jednotky faktoru) právě roven nájemní ceně tohoto faktoru. Na tomto základě lze pak odvodit tržní poptávku po výrobních faktorech.

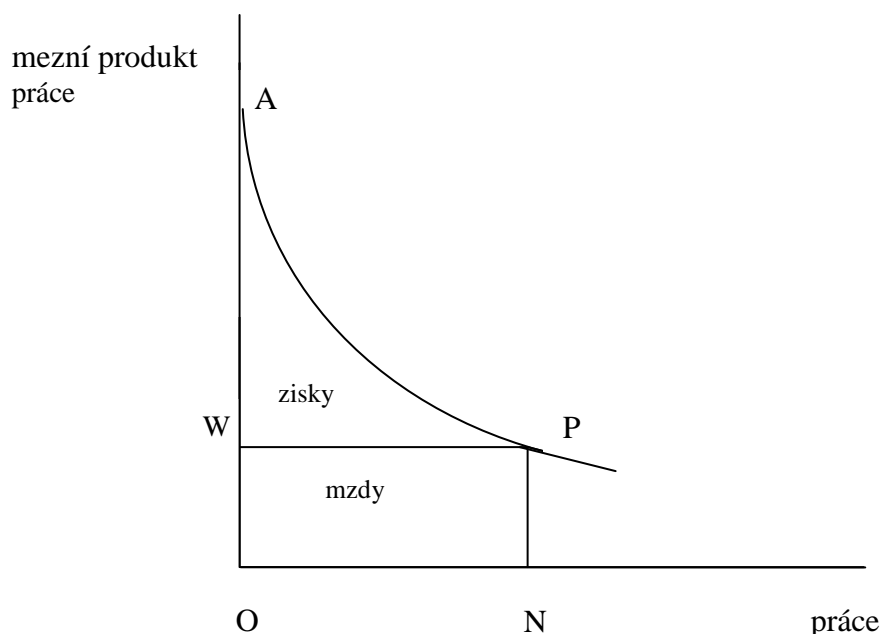
Teorie mezní produktivity jako teorie rozdělování

Na rozdíl od Marshalla, který chápal teorii mezní produktivity jako teorii objasňující poptávku po výrobních faktorech, pro Clarka byla především teorií rozdělování. Měla objasnit rozdělování produktu mezi základní výrobní faktory (resp. jejich vlastníky) – mzdy, zisky a pozemkové renty.

Základní kameny tohoto přístupu můžeme již vysledovat v zákoně klesajících výnosů D. Ricarda. Ricardo poprvé využil produkční funkce ve své teorii rozdělování, a sice při výkladu *diferenční pozemkové renty*. Clark pochopil, že Ricardova teorie pozemkové renty byla jen jedním speciálním případem obecnější teorie – *teorie mezní produktivity*. Clark ukázal, že Ricardův zákon klesajících výnosů platí nejen pro kapitál, ale pro kterýkoli výrobní faktor, je-li v rostoucí míře používán společně s nějakým fixním výrobním faktorem.

Ricardo vycházel z toho, že půda je fixním faktorem a kapitál je proměnlivým faktorem. Kdyby však kapitál byl fixním faktorem a práce proměnlivým faktorem, pak se zákon klesajících výnosů bude vztahovat k práci (růst zaměstnanosti povede k poklesu mzdy) a kapitál bude získávat rentu. Obrázek 1. ukazuje případ, kdy se výroby účastní dva výrobní faktory – kapitál a práce, přičemž kapitál je fixním faktorem a práce proměnlivým faktorem. Funkce mezní produktivity práce je klesající, protože zaměstnanost roste při neměnném objemu kapitálu a současně při neměnných technických znalostech. V tom případě připadá na každého dělníka stále menší množství kapitálu – klesá vybavenost práce kapitálem a z toho důvodu klesá produktivita práce.

Předpokládejme, že ON je počet dělníků, kteří hledají práci. Jejich postupné vtahování do výroby snižuje (při neměnném kapitálu a technických znalostech) mezní produkt práce až na NP. Firmy zaměstnají ON dělníků, až když mzda klesne na úroveň mezního produktu práce čili mzda bude W. Obrázek ukazuje rozdělení produktu mezi mzdy a zisky. Celkový produkt je měřen plochou OAPN (integrálem mezní produktivity). Z něho na mzdy připadne plocha OWPN a na zisky připadne zbytek produktu, tj. plocha WAP.

Obrázek č. 1 – Rozdělování produktu mezi mzdy a zisky (Holman, 1999, str. 297)

Podle Clarka je práce homogenní a dělníci jsou navzájem zaměnitelní. Jejich rostoucí zaměstnanost pouze vyvolává nové rozdělení kapitálu mezi nimi, takže vybavenost každého z nich kapitálem, a tedy i jejich produktivita práce, je stejná. Intramarginální dělníci nejsou produktivnější než marginální dělníci, pouze jsou dříve zaměstnaní. Avšak kterýkoliv z nich se může stát marginálním dělníkem, když začne firma uvažovat o propouštění.

Tato teorie ovšem předpokládala značnou tvárnost výrobních technik. Kapitál (v podobě výrobního zařízení, strojů atd.) by se musel dělit mezi libovolný počet dělníků. Tento předpoklad lze přijmout zřejmě jen pro dlouhé období, kdy si lze představit takovou tvárnost výrobních technik.

Teorii mezní produktivity však nelze pokládat za úplnou teorii oceňování výrobních faktorů, neboť vysvětluje pouze poptávku po výrobních faktorech, zatímco neříká nic o jejich nabídce (předpokládá nabídku danou). Clark se domníval, že např. nabídka práce se mění jen díky populačním změnám či migraci.

Takové chápání nabídky práce není však příliš přesvědčivé, neboť množství práce nelze dost dobře ztotožnit jen s počtem dělníků, ale je nutné vyjádřit ve výkonnostních jednotkách práce - v hodinách práce s přihlédnutím i k intenzitě pracovního výkonu. Se změnou mzdy se nabízené množství (vyjádřené ve výkonnostních jednotkách) mění. Ceny výrobních faktorů tedy nelze úplně vysvětlit bez vysvětlení jejich nabídky. To si dobře uvědomoval Marshall, který i z toho důvodu odmítal pojímat teorii mezní produktivity jako teorii rozdělování a trval na tom, že jde jen o teorii poptávky po výrobních faktorech.

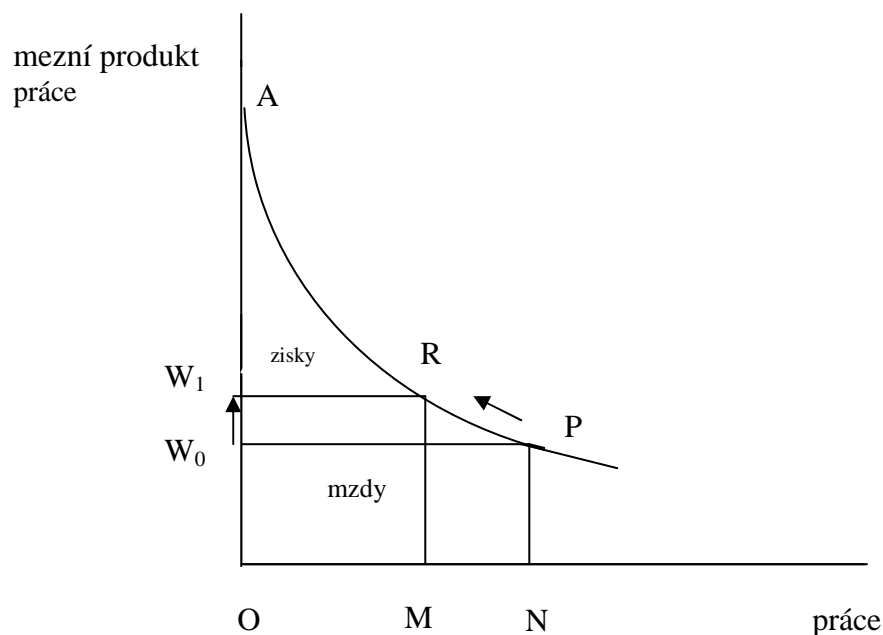
Vyčerpání produktu a výnosy z rozsahu

Problémem teorie mezní produktivity se ukázalo být tzv. *vyčerpání produktu*. Pokud určíme podíly jednotlivých výrobních faktorů na produktu, pak jejich součet by měl vytvořit celkový produkt. A rovněž, zvýší-li se zapojení každého z výrobních faktorů, pak součet mezních produktů jednotlivých faktorů by měl představovat celkový přírůstek produkce. Neboli celkový produkt by měl být vyčerpán podíly jednotlivých výrobních faktorů. K tomu ale dochází pouze v případě konstantních výnosů z rozsahu. Uplatňují-li se rostoucí výnosy, vyčerpán není: přírůstek produktu je vyšší než součet mezních produktů. Uplatňující-li se klesající výnosy, pak přírůstek produktu je nižší než součet mezních produktů (je přečerpán podíly výrobních faktorů). Švédský ekonom Knut Wicksell popsal standardní dlouhodobou produkční funkci z hlediska výnosů z rozsahu: nejprve jsou rostoucí, pak konstantní a nakonec klesající.

V místě produkční funkce, kde jsou výnosy z rozsahu konstantní, je splněna podmínka vyčerpání produktu [1]. Wicksell se domníval, že za předpokladu dokonalé konkurence v dlouhém období vede konkurence firmy právě ke konstantním výnosům z rozsahu. Později ekonomové nedokonalé konkurence E. H. Chamberlin v USA a J. Robinsonová v Anglii poukázali na převahu nedokonalé konkurence na reálných trzích a směřování firem do rostoucích výnosů z rozsahu na svých produkčních funkcích.

Clarkovi kritikové

Clarkova teorie byla *funkcionální teorií rozdělování* – vyvozovala zákony rozdělování výlučně z produkčních funkcí. Tím se zásadně lišila od těch teorií, které vysvětlovaly rozdělování společenskými institucemi a připouštěly, že lze rozdělování ovlivnit zákonodárstvím nebo aktivitou odborů. Něco takového Clarkova teorie vylučovala. Například zvýšení mezd nad úroveň mezního produktu práce (ať již bylo vynuceno odbory nebo zákony) by vedlo firmy ke snížení zaměstnanosti práce. Firmy by v krátkém období snižovaly produkci a v dlouhém období by substituovaly práci kapitálem. Zaměstnanost by klesala, dokud by mezní produkt práce nevystoupil na úroveň rovnající se vyšší mzdě. To ukazuje obrázek č. 2.

Obrázek č. 2 – Zvýšení mzdy (Holman, 1999, str. 300)

Je-li ON počet dělníků hledajících práci, jsou firmy ochotné je zaměstnat jen za mzdu W_0 , protože mezní produkt práce při zaměstnání ON dělníků je NP. Jestliže si odbory vynutí mzdu W_1 , firmy začnou propouštět, protože tato mzda je vyšší, než mezní produkt práce NP. S každým propuštěným dělníkem firma ztratí mezní produkt, jenž je však nižší než mzda W_1 , kterou by mu firma musela platit. Teprve když zaměstnanost klesne na OM, je mezní produkt OR roven mzdě W_1 a firmy přestávají propouštět další dělníky. To znamená, že zvýšení mezd nutně vede k nezaměstnanosti. Zákon rozdělování se tedy prosazuje navzdory společensky vynuceným změnám mezd, vzbouřit se proti němu nelze.

Clarkova teorie brzy vyvolala kritiku ze strany těch autorů, kteří inklinovali k vysvětlení mezd spíše společenskými institucemi nežli produkčními funkcemi. Sydney a Beatrice Webbovi ve své knize *Průmyslová demokracie* (1897) dokazovali, že vysoká mzda, vynucená odbory, vede ke zvýšení produktivity práce, neboť drahá práce nutí podnikatele k reorganizacím výroby a k technickým zlepšením. Tato argumentace se stala známou jako *teorie ekonomiky vysokých mezd* (high-wage economy). Je však poměrně amatérská a v důkladné teoretické argumentaci neobstojí. Její stoupenci totiž buď zapomínají na to, že organizační a technická zlepšení, uskutečňovaná pod tlakem vysokých mezd, vyvolávají (ceteris paribus) nezaměstnanost nebo směšují substituci práce kapitálem (pohyb po produkční funkci vzhůru) s technickým pokrokem (posunem produkční funkce vzhůru).

Clark vyjádřil velmi pečlivě předpoklady, na kterých svou teorii rozdělování formuloval:

- *neexistuje akumulace kapitálu,*
- *neexistují populační změny,*
- *existuje daný stav technických znalostí a spotřebních preferencí,*
- *nabídka výrobního faktoru je dána,*
- *existuje dokonalá konkurence, žádná nejistota a riziko,*
- *možnost vzájemné substituce mezi výrobními faktory,*

- *analýza bude statická. (Volejníková, 2005, str. 148)*

Je třeba ocenit Clarkovu metodologickou důslednost, s jakou odlišil *statickou a dynamickou analýzu*. Teorie mezní produktivity, jak neopomněl zdůraznit, byla statickou analýzou. Dynamická analýza by znamenala změnu (posun) produkčních funkcí.

Kritika přicházela i ze strany autorů zpochybňujících neomezenou možnost substituce výrobních faktorů. John Hobson v knize *Průmyslový systém* (1909) namítal, že roste-li zaměstnanost práce, vyžaduje to změny kapitálu, a to jak kvantitativní, tak kvalitativní – například zavádění nových typů strojů. Hobson vlastně naznačoval, že práce a kapitál jsou do značné míry komplementy, a proto nelze konstruovat funkci mezní produktivity práce za předpokladu neměnného kapitálu [2].

Teorie mezní produktivity skutečně spočívá na dvou „silných“ předpokladech: na předpokladu substituce mezi výrobními faktory a na předpokladu dokonalé konkurence na trzích zboží. Je otevřenou otázkou, zda jsou tyto předpoklady splněny alespoň v dlouhém období.

Rozdělování a spravedlnost

Clark na rozdíl od Marshalla připisoval teorii mezní produktivity větší význam než pouhé objasnění poptávky po výrobních faktorech. Věřil, že objevil *přirozený zákon rozdělování*, díky jehož působení dochází ke společensky spravedlivému rozdělování, neboť každý vlastník výrobního faktoru dostává právě takový podíl na produktu, který jeho výrobní faktor vytváří. Onou silou, díky níž se tento zákon spravedlivého rozdělování prosazuje, je konkurence, která nutí podnikatele platit výrobním faktorům právě jejich mezní produkty.

Clark v roce 1899 napsal:

„Je cílem této práce ukázat, že rozdělování důchodu společnosti je kontrolováno přirozeným zákonem a že tento zákon, kdyby nebylo fikcí, by dal každému účastníku výroby to množství bohatství, které tento účastník vytvoří.“ (Clark, 1899, str. 33)

Clark tedy vyvozoval ze své teorie etické závěry. Domníval se, že teorie mezní produktivity dokazuje nejen efektivnost alokace výrobních faktorů, nýbrž i spravedlnost rozdělování. Mzda, určená mezním produktem práce, byla pro Clarka spravedlivou mzdou – dělník dostal tolik, kolik „vytvořil“.

Ale jaký smysl má tvrdit, že výrobní faktor vytvořil jistou část produktu, když je evidentní, že ji vytvořil jen a pouze v součinnosti s jinými výrobními faktory a že by sám o sobě nevytvořil nic? Rozdělovat, byť pomyslně, produkt mezi „výtvoř“ jednotlivých výrobních faktorů je pouhá spekulace, neboť je zřejmé, že výrobní faktory vytvořily produkt jen ve vzájemné součinnosti.

Předpokládejme, že se (*ceteris paribus*) zvětšilo množství kapitálu, což zvýšilo mezní produkt práce a tedy také mzdu. V jakém smyslu je však toto zvýšení mzdy spravedlivé? Je zvýšení produktu „zásluhou“ dělníků, nebo spíše „zásluhou“ kapitálu, který produktivitu jejich práce *de facto* zvýšil? Je jasné, že takto nelze otázku formulovat, tím méně zodpovědět. Teorie mezní produktivity tedy dokazuje pouze to, že konkurence zajišťuje efektivní alokaci výrobních faktorů, avšak nemůže říci nic o spravedlnosti rozdělování.

Clarkovo zdůrazňování etické stránky teorie mezní produktivity nemohlo nevyvolat ostrou kritiku těch, kteří v rozdělování společenského produktu chtěli vidět víc než pouhé produkční funkce a kteří věřili v prospěšnost sociálních reforem. Clark byl pak pro ně lepším terčem kritiky než opatrnější Marshall, který mnohem méně inklinoval k vyvozování etických závěrů ze svých teorií. Tito kritikové přitom krátkozrace (aniž by ocenili jeho přínos analytický)

útočili na Clarkovo dílo, považující jej za pouhou účelovou apologetiku kapitalismu a statu quo před jakýmkoliv pokusy o sociální reformy.

Byla to právě Clarkova etická interpretace teorie mezní produktivity, která se sociálním reformátorům i levicovým radikálům stala záminkou k útokům proti „marginalismu“ jako takovému, v němž viděli „školu“ obhajující společenský a ekonomický status quo. Byl to pochopitelně omyl. (Holman, 1999, str. 302)

Schumpeter v *History of Economic Analysis* (vyšla až po jeho smrti v roce 1954) napsal: „*Marginalismus brzy začal být považován za znak samostatné školy. A nejen to: získal dokonce politický podtext, který v očích některých vyrostl do podoby reakčního monstra, připraveného bránit kapitalismus a sabotovat sociální reformu. Nedává to však žádný logický smysl. Marginální princip jako takový je analytickým nástrojem, jehož použití se vnucuje, jakmile analýza dospěje do svého věku dospělosti. Marx by jej byl používal jako samozřejmou věc, kdyby se byl narodil o padesát let později. Nemůže charakterizovat ekonomickou školu, právě tak, jako používání kalkulu nemůže charakterizovat vědeckou školu nebo skupinu v matematice či ve fyzice. Dodnes samotné používání pojmu marginalismus naznačuje nesprávné představy o povaze tohoto principu. A fortiori, nemůže mít žádný vztah k politice nebo k sociální filosofii.*“ (Schumpeter, 1954, str. 869-870)

Poznámky:

[1] Wicksell tedy nevztahoval konstantní, rostoucí resp. klesající výnosy z rozsahu k různým typům produkčních funkcí, nýbrž k různým úsekům na dlouhodobé produkční funkci. Není nutné, aby byla tato produkční funkce lineárně homogenní v celém svém průběhu, nýbrž stačí, existuje-li na ní úsek či bod, kde jsou výnosy z rozsahu konstantní. V tomto bodě je splněn Eulerův teorém.

[2] Marshall se pokusil odpovědět na Hobsonovu námitku (ve svém příkladu mezního pastýře) zavedením pojmu čistý mezní produkt. Jelikož je v krátkém období substituce práce a kapitálu omezená, je podnikatel nucen s rostoucí zaměstnaností práce zvyšovat i kapitál. Čistý mezní produkt práce zjistíme, když od hrubého mezního produktu práce odečteme náklady na dodatečný kapitál, který bylo nezbytné spolu s onou dodatečnou jednotkou práce zaměstnat. Marshallovo řešení však není zcela uspokojivé, neboť předpokládá, že v momentě zjišťování mezního produktu práce již známe cenu kapitálu. Avšak cena kapitálu je dána čistým mezním produktem kapitálu, k jehož určení musíme zase již předpokládat znalost ceny práce (mzdy). Není vyhnutí – teorie mezní produktivity stojí a padá s předpokladem substituce mezi výrobními faktory.

Použitá literatura a internetové zdroje:

BLAUGH, M. (1985): *Economic Theory in Retrospective*. Cambridge University Press, Cambridge, 1985.

BROŽOVÁ, D. (2006): *Malé dějiny ekonomického myšlení*. Oeconomica, Praha, 2006.

CLARK, J. B. (1899): *The Distribution of Wealth*. Macmillan, London, 1899.

HINDLS, HOLMAN, HRONOVÁ A KOL. (2003): *Ekonomický slovník*. C. H. Beck, Praha, 2003.

HOLMAN, R. a KOL. (1999): *Dějiny ekonomického myšlení*. C. H. Beck, Praha, 1999.

SCHUMPETER, J. A. (1954): *History of Economic Analysis*. Allen and Unwin, London, 1954.

VOLEJNÍKOVÁ J. (2005): *Moderní kompendium ekonomických teorií*. Profess Consulting, Praha 2005.

Encyclopedia of World Biography [online]. URL:
<http://www.bookrags.com/biography/john-bates-clark/>

Encyclopedia Britannica [on-line]. URL:
[http://encyclopedia.jrank.org/CHR_CLI/CLARK JOHN BATES 1847.html](http://encyclopedia.jrank.org/CHR_CLI/CLARK_JOHN_BATES_1847.html)

History of economics thought website [on-line]. URL:
<http://cepa.newschool.edu/het/home.htm>

Library of economics and liberty [online]. URL: <http://econlib.org/library/search.html>

Wikipedia, the free encyclopedia [on-line].URL:
http://en.wikipedia.org/wiki/John_Bates_Clark

23. 4. 2007

Martina Kourková

3. ročník, K04682